

Εκπαιδευτικό υλικό Διαδρομή μίας στήλης

Θέματα: Διαδρομή μίας στήλης, Πώληση κλεμμένων αντικειμένων, Κανάλια κυκλοφορίας και ταυτοποίηση ηθοποιών, Καταπολέμηση της Διακίνησης, Γιατί αυτή η διακίνηση απαγορεύεται, ποιες είναι οι επιπτώσεις

Κατηγορίες Ηλικίας: 11-14, 14-18 ετών

Δημιουργοί

Irène Antonopoulou, Delphine Arnaud, Roberto Cavalcante, Catherine Cichowski, Marie Husson, Armelle Philip, Anna Racape, Céline Redon, Irène Sanchez, Eléana Tsocas

Επιμέλεια

Irène Zaitsev, υπεύθυνη του προγράμματος ANCHISE

Έκδοση

Ελληνική Έκδοση, Οκτώβριος 2023

Εικόνες

© Pexels, PITCHER project, © Bibracte, Antoine Maillier

Πνευματική ιδιοκτησία

Τα υλικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν σύμφωνα με τους όρους της :
Creative Commons Non-Commercial Share Alike license

Αποποίηση ευθυνών

Το έργο *PITCHER* έχει χρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Γαλλική Εθνική Υπηρεσία για το Πρόγραμμα Erasmus+ (Σύμβαση επιχορήγησης 2021-1-FR01-KA220-SCH-000032674). Το παρόν έργο εκφράζει μόνο τις απόψεις των συντελεστών του και η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και η Γαλλική Εθνική Υπηρεσία για το Πρόγραμμα Erasmus+ δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτό.

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος.....	4
Η Εκπαιδευτική Προσφορά της PITCHER	5
Περίληψη: Διαδρομή μίας στήλης	7
Οδηγίες για τους Εκπαιδευτικούς.....	8
Πώς να Χρησιμοποιήσετε αυτό το Υλικό 11-14 14-18	9
Προτάσεις για τη συνέχιση της δραστηριότητας	11
Το ξέρατε;.....	11
Επιπλέον Ιδέες για Δραστηριότητες.....	11
Παράρτημα 1: Οι στήλες	12
Παράρτημα 2: Η επιτύμβια στήλη του πατέρα μου.....	13
Παράρτημα 3: Διήγηση ενός Αρχαιολόγου από το Νεκροταφείο του Κεραμικού στην Αθήνα.....	15
Παράρτημα 4: Βιογραφία του Χρήστου Τσιρογιάννη	17
Παράρτημα 5: Βιογραφία του Χρήστου Τσιρογιάννη	18
Παράρτημα 6: Αρχείο Ταφικής Στήλης.....	19
Παράρτημα 7: Ο μακρύς δρόμος αναζήτησης της επιτύμβιας στήλης.....	27
Παράρτημα 8: Παιχνίδι μνήμης	29
Παράρτημα 9: Πίνακας και παγκόσμιος χάρτης	37
Παράρτημα 10: Χάρτης μυαλού που θα δημιουργηθεί με τους μαθητές μετά το παιχνίδι μνήμης.....	39

Πρόλογος

Το έργο *PITCHER* (Πρόγραμμα Erasmus+, 2021-2024) προτείνει ένα σύνολο ανοιχτών εκπαιδευτικών πηγών που επικεντρώνονται στη διεύρυνση του υλικού που έχουν οι δάσκαλοι και οι εκπαιδευτικοί, ώστε να προετοιμάσουν καλύτερα τους μαθητές μέσω νέων μαθησιακών εμπειριών για την υποστήριξη της καταπολέμησης της λεηλασίας και της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών.

Το έργο σκοπεύει να προτείνει ένα νέο μοντέλο για την ευαισθητοποίηση των νέων σχετικά με το πρόβλημα της καταπολέμησης της λεηλασίας και της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών, εστιάζοντας αρχικά στους δασκάλους, για να ενισχύσει το ενδιαφέρον τους και να βοηθήσει στην επαγγελματική τους ανάπτυξη στον τομέα αυτό.

Το *PITCHER* βασίζεται στις τελικές συστάσεις του ευρωπαϊκού έργου *NETCHER* (H2020 - 2019-2021) που συντονίζεται από το CNRS, το οποίο εφάρμοσε ένα ισχυρό διατμηματικό δίκτυο, καθώς και συστάσεις για την καταπολέμηση της λεηλασίας και της διακίνησης πολιτιστικών αγαθών. Ένα από τα στοιχεία των συστάσεων είναι η ανάγκη για ευαισθητοποίηση και καθοδήγηση προς τις εκπαιδευτικές κοινότητες.

Η ιδέα του έργου προέρχεται από το ENSP (το Κέντρο Ερευνών της Γαλλικής Εθνικής Αστυνομικής Ακαδημίας) και την ένωση Michael Culture - μέλη της κοινοπραξίας *NETCHER* - και συγκεντρώνει το BIBRACTE, μείζονα παράγοντα της Αρχαιολογίας, το MUSEOMIX μια αναφορά στη διαμεσολάβηση για μουσεία και σχολεία από Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία, προκειμένου να συν-σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν το έργο *PITCHER*.

Ελπίζουμε ότι το παρόν πρόγραμμα θα φέρει μια νέα διάσταση στη δουλειά σας, και θα το χρησιμοποιήσετε για να δοκιμάσετε τις δραστηριότητες με τους μαθητές σας. Τα θέματα έχουν επιλεγεί μαζί με δασκάλους και εκπαιδευτικούς που προέρχονται από τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία σε επικοινωνία με ομάδες έρευνας από τους παραπάνω οργανισμούς. Κάθε δραστηριότητα συνοδεύεται από μαθησιακά σημεία-κλειδιά καθώς και από αρκετά ενδιαφέροντα γεγονότα ή πληροφορίες, τα οποία προορίζονται να χρησιμοποιηθούν για να προκαλέσουν περαιτέρω συζήτηση.

Όπου ήταν δυνατόν, έχουμε εντάξει μια σύντομη διαθεματική δραστηριότητα που μπορεί να πραγματοποιηθεί με τους μαθητές ή μια σειρά από προτεινόμενες ερωτήσεις, προκειμένου να γίνει μία εισαγωγή στα θέματα κάθε μαθησιακής ενότητας. Εάν θέλετε να εξερευνήσετε περαιτέρω ορισμένα θέματα, κάθε δραστηριότητα περιλαμβάνει έναν σύνδεσμο που οδηγεί σε άλλα σχετικά θέματα. Θα βρείτε επίσης μία γενική λίστα πρόσθετων πηγών που σχετίζονται με τα θέματα αυτά. Οι δραστηριότητες και τα συνοδευτικά κείμενα έχουν σχεδιαστεί ως εκπαιδευτικά βοηθήματα που λειτουργούν αυτόνομα. Από αυτή την άποψη, η δραστηριότητα προορίζεται να παράσχει ένα συνολικό πλαίσιο από το οποίο μπορείτε να επιλέξετε τα σημεία που σχετίζονται περισσότερο με το μάθημά σας. Η ενότητα μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οποιαδήποτε χώρα σε οποιοδήποτε πλαίσιο, καθώς ασχολείται με ζητήματα, τα οποία είναι καθολικά.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το έργο *PITCHER*, επισκεφθείτε:

<https://www.pitcher-project.eu>

Photo: Pexels, Oleksandr Pidvalnyi

Η Εκπαιδευτική Προσφορά της PITCHER

Οι πηγές που έχει επιμεληθεί το PITCHER περιλαμβάνουν τις ακόλουθες ενότητες μάθησης, οι οποίες παρατίθενται εδώ σύμφωνα με τα θέματα και την προτεινόμενη ηλικία των μαθητών-στόχων:

	 7-11	 11-14	 14-18
Όλα τα θέματα		Case Studies	Case Studies
		The Cobannus hoard affair	The Cobannus hoard affair
		The Raiders of the Lost Art	
Κλοπή Πολιτιστικής Κληρονομιάς	Looting in the Village	Looting in the Village	Looting in the Village
	Traffic 'Art	Traffic 'Art	Traffic 'Art
	Vade-mecum Educational project	Vade-mecum Educational project	Vade-mecum Educational project
	The Mysterious Theft	The Mysterious Theft	Guilty Treasures
		Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες	Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες
		Διαδρομή μίας στήλης	Διαδρομή μίας στήλης
		Looting is not a game	Looting is not a game
		Protect the sites!	Protect the sites!
		Voiceless	Voiceless
		The Talking Clay	PillarT
Πώληση κλεμμένων αντικειμένων	Traffic 'Art	Traffic 'Art	Traffic 'Art
		Διαδρομή μίας στήλης	Διαδρομή μίας στήλης
		Voiceless	Voiceless
			Guilty Treasures
			PillarT
Κανάλια κυκλοφορίας και ταυτοποίηση ηθοποιών	Traffic 'Art	Traffic 'Art	Traffic 'Art
		Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες	Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες

		Διαδρομή μίας στήλης	Διαδρομή μίας στήλης
		Voiceless	Voiceless
			Guilty Treasures
			PillarT
			Traffic'Inter
Καταπολέμηση της Διακίνησης	Traffic 'Art	Traffic 'Art	Traffic 'Art
		Protect the sites!	Protect the sites!
		Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες	Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες
		Διαδρομή μίας στήλης	Διαδρομή μίας στήλης
		The Talking Clay	PillarT
Έρευνα προέλευσης και ιχνηλασιμότητα		Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες	Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες
			PillarT
		Touch, Don't Touch	Touch, Don't Touch
Επιστροφή Κλεμμένων Αντικειμένων	Traffic 'Art	Traffic 'Art	Traffic 'Art
		Διαδρομή μίας στήλης	Διαδρομή μίας στήλης
Επιστροφή Κλεμμένων Αντικειμένων	Vade-mecum Educational project	Vade-mecum Educational project	Vade-mecum Educational project
		Touch, Don't Touch	Touch, Don't Touch
Διατήρηση μνήμης αγνοουμένων αντικειμένων	Vade-mecum Educational project	Vade-mecum Educational project	Vade-mecum Educational project
		Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες	Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες
		Διαδρομή μίας στήλης	Διαδρομή μίας στήλης
		Looting is not a game	Looting is not a game
		Protect the sites!	Protect the sites!
		Voiceless	Voiceless
		The Talking Clay	PillarT

Περίληψη: Διαδρομή μίας στήλης

Θέματα:	Διαδρομή μίας στήλης, Πώληση κλεμμένων αντικειμένων, Κανάλια κυκλοφορίας και ταυτοποίηση ηθοποιών, Καταπολέμηση της Διακίνησης, Γιατί αυτή η διακίνηση απαγορεύεται, ποιες είναι οι επιπτώσεις
Κατηγορίες Ηλικίας:	 11-14 14-18
Πρόγραμμα Σχολείου:	Ιστορία, επιτρέπει στους μαθητές να κατανοήσουν την σημασία των αρχαιολογικών πηγών στην σύνθεση της δομής της Ιστορίας και να εμβαθύνουν στην έννοια της Αθηναϊκής πολιτείας αλλά και στην κατανόηση άλλων χρονικών περιόδων. Αγωγή του Πολίτη, διδάσκει τον σεβασμό στον άλλο, χτίζει την αγωγή ενός πολίτη Εικαστικές τέχνες, ευαισθητοποίηση των μαθητών στην πολιτιστική και φυσική κληρονομιά του τόπου.
Διάρκεια:	 Περίπου 50 λεπτά ή μιάμιση διδακτική ώρα για κάθε μία από τις πρώτες τρεις δραστηριότητες. Παραχωρήστε περισσότερο χρόνο για την τελευταία δραστηριότητα (καλλιτεχνική δημιουργία).
Απαραίτητο υλικό:	Λευκός πίνακας
Δεξιότητες που αναπτύσσονται:	Στις Εικαστικές Τέχνες: Υλοποίηση ενός καλλιτεχνικού προγράμματος Στην Ιστορία και την Αγωγή του Πολίτη: Να τοποθετηθούν στο χώρο και τον χρόνο / να αναλύουν και να καταλαβαίνουν ένα έγγραφο / να συνεργάζονται και να αλληλοεπιδρούν.
Εκπαιδευτικοί Στόχοι:	Ευαισθητοποίηση των μαθητών στην παράνομη διακίνηση των έργων της πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσω της ανακάλυψης των δραστών και των μεθόδων της παράνομης διακίνησης και μέσω της κατανόησης των προβλημάτων που η παράνομη διακίνηση δημιουργεί.

Οδηγίες για τους Εκπαιδευτικούς

Σας παρουσιάζουμε εδώ μία περίπτωση έρευνας πεδίου σε 4 στάδια, βασισμένη σε ένα δομημένο και πλούσιο αποδεικτικό υλικό.

Κάθε ένα από αυτά τα στάδια μπορεί να πραγματοποιηθεί, ανεξάρτητο από τα άλλα, εάν ο καθηγητής επιθυμεί να πραγματοποιήσει μόνον ένα. Το σύνολο της εργασίας μπορεί να πραγματοποιηθεί ή κατά τη διάρκεια μίας ώρας μαθήματος ενός καθηγητή ή με μια ομάδα της εκπαιδευτικής κοινότητας της τάξης, που εκπονεί το συγκεκριμένο πρόγραμμα ή ακόμη στην διάρκεια μισής ημέρας εργασίας, που διακόπτεται το κανονικό πρόγραμμα εργασίας (όπως για παράδειγμα, την 14η Νοεμβρίου, Διεθνή Ημέρα για την καταπολέμηση της λεηλασίας και της παράνομης διακίνησης των πολιτιστικών αγαθών).

- Στάδιο 1ο: Ανακάλυψη ενός αντικειμένου από την ελληνική αρχαιότητα, της χρήσης του και της αξίας του. Εργασία πάνω στην έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Στάδιο 2ο: Πώς κατέληξε αυτό το αντικείμενο σε μία αίθουσα δημοπρασιών στο Λονδίνο τον 21ο αιώνα; Οι μαθητές ψάχνουν ξεκινώντας από έναν ντοσιέ που συστήθηκε στην εργασία ενός Έλληνα αρχαιολόγου και πανεπιστημιακού του Χρήστου Τσιρογιάννη (δείτε το βιογραφικό του στο Παράρτημα 5)
- Στάδιο 3ο: Αυτό το αντικείμενο είναι ένα απομονωμένο περιστατικό; Ένα παιχνίδι (στο εξής memory) για να ανακαλύψουν την σημασία της παράνομης διακίνησης που αφορά στα αντικείμενα όλων των ειδών, όλων των περιοχών του κόσμου και όλων των χρονικές περιόδων.
- Στάδιο 4ο: Πώς μπορεί να ευαισθητοποιηθεί ο πληθυσμός για την παράνομη διακίνηση; Οι μαθητές δημιουργούν ένα χρηστικό βοήθημα για την ευαισθητοποίηση στο ζήτημα αυτό.

11-14

14-18

Πώς να Χρησιμοποιήσετε αυτό το Υλικό

Στάδιο 1ο: Ανακάλυψη της Στήλης (1 μάθημα 50 λεπτών ή μιάμιση διδακτική ώρα)

Το ντοσιέ αποτελείται από τρία φύλλα εργασίας:

- 1 εκπαιδευτικό φύλλο που παρουσιάζει τις ταφικές στήλες στην αρχαία Ελλάδα (Παράρτημα 1).
- 1 φανταστική διήγηση ενός παιδιού από την Ελλάδα που έχασε τον πατέρα του στον 4ο αιώνα π.Χ. (Παράρτημα 2).
- 1 φανταστική διήγηση ενός αρχαιολόγου που αντιμετωπίζει την έλλειψη αυτής της στήλης στον τόπο ανασκαφής του (Παράρτημα 3).

Η ιδέα είναι να χρησιμοποιηθούν αυτά τα τρία κείμενα, κατά την κρίση του διδάσκοντα, ώστε οι μαθητές να κατανοήσουν την ιστορική και πολιτιστική αξία της επιτύμβιας στήλης και να καθορίσουν μαζί τι σημαίνει γι' αυτούς πολιτιστική κληρονομιά. Ο στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα συναίσθημα, μία σύνδεση συναισθηματική με αυτό το αντικείμενο, μέσω της περιγραφής της λειτουργίας και της χρήσης της επιτύμβιας στήλης στα όρια του αρχαίου ελληνικού κόσμου. Ο μαθητής περιγράφει το αντικείμενο βασιζόμενος στο φύλλο εργασίας (σημεία κοινά/διαφορές). Κατά τη διάρκεια αυτού του πρώτου μαθήματος, δεν κάνουμε απαραίτητα λόγο για την λεηλασία ή την παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών. Ωστόσο, ο μαθητής συνειδητοποιεί ότι η απουσία αυτού του αντικειμένου από τον τόπο ανασκαφής συνιστά πρόβλημα για τον αρχαιολόγο.

Στάδιο 2ο: Έρευνα (1 μάθημα 50 λεπτών ή μιάμιση διδακτική ώρα)

Στην αρχή του μαθήματος, οι μαθητές ανακαλύπτουν ότι στις αρχές του 21ου αιώνα, αυτό το αντικείμενο εμφανίζεται σε έναν οίκο δημοπρασιών στο Λονδίνο. Ένας αρχαιολόγος έχει υποψίες: η επιτύμβια στήλη κατά κανένα δικαίωμα δεν πρέπει να παρουσιαστεί σε δημοπρασία, γιατί χωρίς αμφιβολία, συνιστά αντικείμενο λεηλασίας και παράνομης διακίνησης. Οι μαθητές οφείλουν να διεξαγάγουν μια έρευνα και να χαράξουν το μονοπάτι που διήνυσε η επιτύμβια στήλη, από την πιθανή τοποθεσία που εκλάπη μέχρι τον πλειοδοτικό οίκο.

Για να γίνουν όλα αυτά, οι μαθητές έχουν πρόσβαση στην έρευνα του Χρήστου Τσιρογιάννη καθώς και σε ένα φύλλο εργασίας για να συμπληρώσουν (Παράρτημα 6-7). Οφείλουν, είτε ατομικά είτε σε μικρές ομάδες, να διαβάσουν το ντοσιέ για να συμπληρώσουν το φύλλο εργασίας και την ιστορία αυτής της στήλης σε γενικές γραμμές. Προσοχή, στους μαθητές μικρής ηλικίας, θα ήταν καλό να εξηγήσουμε εκ προοιμίου, τι είναι ακριβώς ένας οίκος δημοπρασιών.

Στάδιο 3ο: Ανακάλυψη του στοιχείου ότι η περίπτωση της επιτύμβιας στήλης δεν είναι ένα μεμονωμένο περιστατικό (1 μάθημα 50 λεπτών ή μιάμιση διδακτική ώρα)

Οι μαθητές παίζουν με το memory (Παράρτημα 8) που τους επιτρέπει να ανακαλύψουν ότι αυτή η περίπτωση έρευνας εντάσσεται σε ένα παγκοσμιοποιημένο φαινόμενο, που έχει ωστόσο, τα δικά του χαρακτηριστικά.

Οι μαθητές συνειδητοποιούν:

- το εύρος της λεηλασίας των πολιτιστικών αγαθών
- την διαφορετικότητα των αντικειμένων: προέλευση, περίοδο, πολιτισμός, μέγεθος
- την παγκόσμια γεωγραφία της λεηλασίας και της παράνομης διακίνησης
- την διαφοροποίηση των συνθηκών λεηλασίας (πόλεμος, κλοπή, οικονομική κρίση, τυχαία απομάκρυνση από το χώρο από τον κάτοχο ενός ανιχνευτή μετάλλων που κάνει την κυριακάτικη βόλτα του)

Οι μαθητές παίζουν το memory κατά το μισό του μαθήματος. Τους δίνεται ως οδηγία να διαβάσουν προσεκτικά τα κείμενα που συνοδεύουν τις εικόνες και να είναι προσεκτικοί στις πληροφορίες που βρίσκουν σ' αυτά.

Για να τους βοηθήσετε να μνημονεύσουν τις πληροφορίες που βρίσκονται στις κάρτες μνήμης, μπορείτε να τους διανεμίσετε:

- έναν πίνακα όπου θα συμπληρώνουν το όνομα του αντικειμένου, την εποχή του, την τοποθεσία

προέλευσής του και τις λεπτομέρειες της κλοπής

- έναν παγκόσμιο χάρτη όπου θα εντοπίζουν τη χώρα προέλευσης του κλεμμένου αντικειμένου, καθώς και τη χώρα όπου βρίσκεται επί του παρόντος, εάν αυτή η πληροφορία παρέχεται στην κάρτα μνήμης.

Θα βρείτε αυτά τα δύο έγγραφα στο Παράρτημα 9.

Όταν το παιχνίδι τελειώσει, φτιάχνουν με όσα βρήκαν ένα νοητικό χάρτη για να προσπαθήσουν να προσδιορίσουν, το καλύτερο δυνατόν, την παράνομη διακίνηση, απαντώντας στις ακόλουθες ερωτήσεις: τι; πότε; που; γιατί; από ποιόν; πως; Ο καθηγητής προσθέτει στη συνέχεια μία υπόθεση για τον τρόπο με τον οποίο μπορούμε να καταπολεμήσουμε την παράνομη διακίνηση, προσφέροντας πληροφορίες που δεν βρίσκονται καταχωρημένες. Θα ανακαλύψετε μία πρόταση για νοητικό χάρτη στις Παράρτημα 10.

Στάδιο 4ο: Εκστρατεία ευαισθητοποίησης εναντίον της λεηλασίας και της παράνομης διακίνησης αντικειμένων πολιτιστικής κληρονομιάς ((ο χρόνος που αναλογεί σε αυτό το στάδιο θα εξαρτηθεί κατά κύριο λόγο από την επιλογή των διδασκόντων)

Οι μαθητές δημιουργούν μία αφίσα για να ευαισθητοποιήσουν τους συμμαθητές τους σχετικά με αυτό το θέμα. Μπορεί να είναι ένα φωτομοντάζ με ένα αντικείμενο της επιλογής τους, τοποθετημένο σε ένα γνωστό περιβάλλον, ακολουθώντας το πρότυπο της καμπάνιας της UNESCO, "Η Πραγματική Τιμή της Τέχνης," ή μια εργασία περισσότερο ελεύθερη, αλλά καθοδηγούμενη από τον διδάσκοντα των καλλιτεχνικών.

Προτάσεις για τη συνέχιση της δραστηριότητας

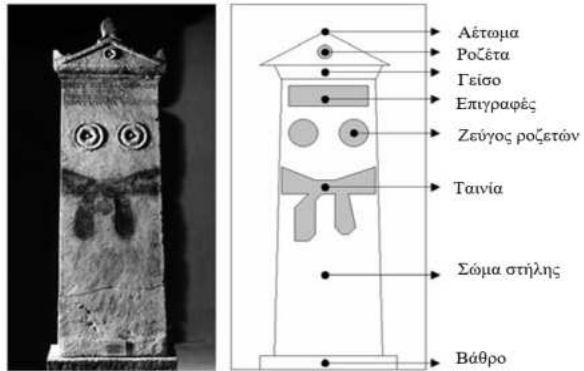
Το ξέρατε;

Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες σχετικά με την καμπάνια της UNESCO, "Η Πραγματική Τιμή της Τέχνης," σε αυτόν τον ιστότοπο: <https://www.unesco.org/en/articles/real-price-art-international-unesco-campaign-reveals-hidden-face-art-trafficking#:~:text=The%20Real%20Price%20of%20Art%20campaign%2C%20created%20with%20the%20communication,integrated%20into%20a%20buyer's%20home>

Επιπλέον Ιδέες για Δραστηριότητες

Μπορείτε να ζητήσετε από τους μαθητές σας να δημιουργήσουν έναν παρόμοιο ντοσιέ για ένα αντικείμενο εντόπιας πολιτιστικής κληρονομιάς που έχει λεηλατηθεί και διακινηθεί παράνομα.

Παράρτημα 1: Οι στήλες

Ετυμολογία

Λατινικά (λεξικό Gaffiot) : sto, stas, stare : στέκομαι όρθιος
 Στήλη, στήλες: μεταξύ άλλων επιτύμβια στήλη
 Ελληνικά (λεξικό Bailly) : ἴστημι
 στήλη : τμήμα ή όρθια στήλη, επιτύμβια στήλη
 Αποδεχόμαστε ότι μία στήλη είναι μία όρθια ορθογώνια πλάκα

Οι λειτουργίες τους

- να σηματοδοτούν τα εδαφικά όρια
- να γιορτάζουν ένα γεγονός, ένα θεό, ένα πρόσωπο όταν είναι ζωντανό ή μετά το θάνατό του
- να δημοσιοποιούν μία επίσημη πράξη: διάταγμα, συνθήκη, νόμο
- να δημοσιοποιούν μία πράξη ιδιωτικού οικονομικού χαρακτήρα : εγγύηση, προίκα, πληρωμή, απελευθέρωση σκλάβων

Συναντάμε πέτρες/ όρθιες πλάκες σε όλες τις ηπειρούς και σε όλες τις εποχές
 Δεν έχουν όλες επιγραφές, ορισμένες δεν φέρουν καν σχέδια ή σύμβολα.
 Άλλες έχουν ανάγλυφα.

Η στήλη χρησιμοποιείται ακόμη, στις μέρες μας για να δημοσιοποιήσει κατά τρόπο επίσημο ή ιδιωτικό:

- τα Μαυρωλεία
- τις επιτύμβιες στήλες

Παράρτημα 2: Η επιτύμβια στήλη του πατέρα μου

Με λένε Νίκα και είμαι γιος πολίτη της Αθήνας. Είμαι σχεδόν δώδεκα χρονών. Είναι αρχές του μηνός Εκατομβιώννα. Σήμερα το πρωί, κάνει ζέστη και ο ήλιος είναι ήδη ψηλά στον ουρανό, αλλά δεν επαρκεί να ζεστάνει την ψυχή μου. Πριν δυο μέρες, ο πατέρας μου Εστιαίος σκοτώθηκε στην μάχη της Χαιρώνειας εναντίον των στρατευμάτων του Φίλιππου Β της Μακεδονίας. Μάθαμε τα νέα χθες από έναν αγγελιοφόρο. Το σώμα του θα μας επιστραφεί αύριο. Όλη η οικογένεια είναι σε πένθος. Η μητέρα μου και οι αδελφές μου είναι θλιμμένες και χαμένες. Οι δούλοι της οικογένειας κλαίνε μαζί μας, και οι γείτονες ήρθαν να μας υποστηρίξουν σε αυτό το δύσκολο διάστημα. Σε λίγες μέρες, θα πάμε όλοι μαζί σε πομπή στο νεκροταφείο του Κεραμικού στην Αθήνα για να θάψουμε τον πατέρα μου.

Σήμερα το πρωί, με τον θείο μου, θα συναντηθούμε με τον τεχνίτη που θα αναλάβει να χαράξει τη στήλη που θα τοποθετηθεί πάνω από τον τάφο του πατέρα μου. Θα είναι από μάρμαρο και θα είναι όμορφη. Όπως και στις άλλες στήλες του νεκροταφείου, επιλέγουμε να χαράξουμε το όνομα του πατέρα μου, πάνω από το οποίο θα τοποθετηθούν δυο ροζέτες. Το επάνω μέρος θα διακοσμηθεί με μοτίβο ανθεμίου. Αυτό το όμορφο λουλούδι, χαραγμένο, ανάγλυφο, αποτελείται από δυο μίσχους ραβδωτούς που εμφανίζουν ένα κάλυκα από τρία φύλλα άκανθας. Οι δυο μίσχοι

καταλήγουν σε δύο σπείρες που ενώνονται με φύλλα φοίνικα και έναν ομφαλό χαραγμένο ψηλά και στο κέντρο τους. Αυτή η στήλη είναι δαπανηρή, αλλά θέλουμε ο πατέρα μας και η οικογένειά μας να τιμηθούν με αυτόν τον τρόπο. Ορατή από μακριά, θα μας φέρει τιμή και θα σηματοδοτεί για πάντα τη δύναμη της οικογένειάς μας. Θα είναι επίσης λίγο διαφορετική από τις άλλες στήλες με μοτίβα ανθεμίου που κάποιες φορές έχουν μεγαλύτερα φύλλα άκανθας. Αυτές οι εκατοντάδες στήλες που είναι τακτοποιημένες σε σειρά μιλούν για εμάς στους ξένους που εισέρχονται στην Αθήνα μέσα από την Ιερή Πύλη. Μαρτυρούν τον πλούτο της πόλης μας. Ο τεχνίτης μας λέει ότι κάποιοι πολίτες σοκάρονται από όλες αυτές τις πλούσια διακοσμημένες στήλες και ότι θα προτείνουν χωρίς αμφιβολία, να τις απαγορεύσουν. Δεν καταλαβαίνω αυτήν την άποψη. Πώς θα τιμήσουμε σωστά τους νεκρούς μας; Τι είδους στήλες θα ανεγείρουν οι Αθηναίοι για τους νεκρούς μας;

Στα επόμενα χρόνια, η μητέρα μου, οι αδελφές μου και οι θείες μου θα επισκέπτονται τον τάφο του πατέρα μου για να τον τιμήσουν. Θα μεταφέρουν σε μεγάλα καλάθια προσφορών στεφάνια μυρτιάς, ροδιών και σέλινου και βάζα με αρώματα. Θα καθαρίζουν τη στήλη και θα τη διακοσμούν με κόκκινες κορδέλες. Θα χύνουν στο χώμα κρασί, γάλα, μέλι και λάδι για να θρέψουν την ψυχή του πατέρα μου. Έπειτα η πόλη θα αποτίσει με τη σειρά της, φόρο τιμής στον πατέρα μου, όπως και σε όλους τους πολίτες που έπεσαν στην μάχη.

Παράρτημα 3: Διήγηση ενός Αρχαιολόγου από το Νεκροταφείο του Κεραμικού στην Αθήνα

Είναι μεσημέρι, σ' αυτή την αρχή του Αυγούστου του 2023. Οι εργάτες και οι φοιτητές που προσελήφθηκαν αυτή την χρονιά είναι στην ανασκαφική περιοχή από τις 6.00 το πρωί. Η ζέση είναι έντονη και αποφασίζω να σταματήσω τις εργασίες. Όλοι συγκεντρώνονται στη σκιά των πεύκων κοντά στην είσοδο του μουσείου για να αδειάσουν μπουκάλια με φρέσκο νερό. Στο βάθος, διαγράφεται η σιλουέτα της Ακρόπολης. Οι τουρίστες συνωστίζονται στην είσοδο των Προπυλαίων και σύντομα θα έχουν την ευκαιρία να θαυμάσουν την θέα πάνω στον Παρθενώνα. Ελπίζω να επισκεφτούν αργότερα αυτόν τον καταφύγιο πρασίνου, όπου είναι το αρχαίο νεκροταφείο του Κεραμικού. Ο ποταμός Ηριδανός διασχίζει τον αρχαιολογικό χώρο και κατά μήκος των πλευρών του περιπλανώνται χελώνες. Επιτύμβιες στήλες και ταφικά μνημεία διαφόρων περιόδων είναι διάσπαρτα στο τοπίο γύρω μας.

Το μυαλό μου ξαναγυρίζει στον αρχαιολογικό χώρο... Εργάζομαι με το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο της Αθήνας. Η αποστολή μας φέτος είναι να μελετήσουμε τις ταφικές στήλες των αθηναίων πολιτών που πέθαναν τον 4ο αιώνα π.Χ. Το έργο είναι συναρπαστικό, και οι ερωτήσεις πολλές: πώς οι Αθηναίοι τιμούσαν τους νεκρούς τους; Ποια υλικά επιλέγονταν για την κατασκευή των στηλών; Οι στήλες ήταν διακοσμημένες; Ποια συναισθήματα εξέφραζαν; Είχαν χαρακτήρα θλιμμένο, όπως τον γνωρίζουμε από τις σύγχρονες;

Έως τώρα, ανακαλύψαμε δύο στήλες από αυτήν την περίοδο, ανασκάπτοντας μια ζώνη του αρχαίου νεκροταφείου που είχε λίγο αμεληθεί από την έναρξη των ανασκαφών το 1870. Τις

βγάλαμε από το χώμα σήμερα το πρωί και από τότε κάτι με προκαλεί διαρκώς. Μια από αυτές φέρει το όνομα του Νίκα, γιος του (...), έπειτα το κείμενο διακόπτεται βίαια από ένα θραύσμα του ανώτερου τμήματος της στήλης. Δεν διαβάζω ούτε το όνομα του πατέρα ούτε το όνομα του δήμου αυτού του άνδρα. Είναι κρίμα. Η άλλη στήλη φέρει το όνομα του πατέρα και του δήμου, αλλά απουσιάζει το όνομα του νεκρού. Να είναι αυτός ο γιος του μυστηριώδους Νίκα; Έχω την εντύπωση ως ερευνητής, λόγω της εμπειρίας μου στις ανασκαφές, ότι λείπει μια στήλη: αυτή του πατέρα του Νίκα. Πού βρίσκεται αυτή;

Θα μελετήσουμε αυτές τις δύο στήλες και θα προσπαθήσουμε να συνθέσουμε την ιστορία της οικογένειας του Νίκα, αλλά αυτό θα είναι δύσκολο αν μια από τις στήλες λείπει. Απ' την άλλη, δεν μπορώ καν να είμαι σίγουρος αν αυτές οι στήλες σχετίζονται με πολίτες που πέθαναν στο πεδίο της μάχης! Η δουλειά ενός ερευνητή είναι συχνά απογοητευτική: Πρέπει να εργαζόμαστε με σειρές αντικειμένων για να διεξάγουμε την έρευνά μας. Ίσως η χαμένη στήλη να μην υπήρξε ποτέ; Ίσως να τοποθετήθηκε αλλού; Ίσως να έχει κλαπεί; Δεν γνωρίζω γι' αυτό, τίποτα.

Το επίμονο κελάδημα των τζιτζικιών με βγάζει από τις σκέψεις μου. Ενημερώνω την ομάδα μου ότι θα σταματήσουμε την εργασία στον χώρο για σήμερα και θα αποτραβηχτούμε στην αποθήκη του μουσείου, όπου είναι δροσερά. Να βρίσκεται η χαμένη στήλη εκεί, ίσως; Το ελπίζω!

Παράρτημα 4: Βιογραφία του Χρήστου Τσιρογιάννη

Ελέγξτε την κατανόησή σας για τις δύο διηγήσεων επιλέγοντας τη σωστή απάντηση στις ακόλουθες ερωτήσεις.

Διαβάζοντας τις δύο διηγήσεις, καταλαβαίνω ότι...

- α) Η ταφική στήλη έχει ως στόχο να τιμήσει έναν αποθανόντα.
- β) Η ταφική στήλη είναι σημαντική επειδή έχει πολύ υψηλή χρηματική αξία.
- γ) Η ταφική στήλη είναι η μοναδική που έχει βρεθεί από όλες όσες υπήρχαν στην αρχαία Ελλάδα.

Το όνομα του αποθανόντος, γραμμένο στη στήλη, δείχνει ότι...

- α) ...πέθανε πριν από περισσότερα από 2400 χρόνια και η ζωή του μας είναι άγνωστη.
- β) ...ήταν Αθηναίος πολίτης και στρατιώτης που ήταν πολύ ενεργός στη ζωή της πόλης-κράτους του.
- γ) ...ήταν πλούσιος.

Η ταφική στήλη βρισκόταν στον Κεραμεικό, ο οποίος είναι...

- α) ένας πράσινος χώρος στην πόλη της Αθήνας.
- β) ένα από τα αθηναϊκά νεκροταφεία, στην αρχαιότητα.
- γ) ένας τόπος με αρχαία λείψανα, ξεχασμένος εδώ και πολύ καιρό.

Γιατί εξαφανίστηκε η ταφική στήλη;

- α) Ο ποταμός Ηριδανός την παρέσυρε κατά τη διάρκεια μιας πλημμύρας.
- β) Ποτέ δεν υπήρξε, καθώς θεωρήθηκε πολύ ακριβή από την αθηναϊκή κυβέρνηση και ο τεχνίτης που έπρεπε να την κατασκευάσει δεν έλαβε άδεια για να το κάνει.
- γ) Αφού έγινε εκταφή χωρίς άδεια, κλάπηκε και πωλήθηκε παράνομα, πιθανόν για πολύ υψηλό ποσό.

Γιατί θα χρειαζόταν ο αρχαιολόγος να βρει τη χαμένη στήλη;

- α) Η εύρεσή της θα ολοκλήρωνε τις συλλογές του μουσείου του Κεραμεικού.
- β) Θα του επέτρεπε να γνωρίζει με ακρίβεια τη ζωή ενός Αθηναίου πολίτη και να παρακολουθήσει τη ζωή της οικογένειάς του για πολλές γενιές.
- γ) Θα τον έκανε διάσημο.

Τι θα έκανες αν βρισκόσουν τυχαία μπροστά σε μια ταφική στήλη, στην εξοχή, κάτω από μια ελιά, κατά τη διάρκεια ενός ταξιδιού στην Ελλάδα;

- α) Θα ενημέρωνα τις αρχές (την αστυνομία, το δημαρχείο, για παράδειγμα).
- β) Θα έκανα ανασκαφές γύρω από τη στήλη για να βρω άλλα λείψανα.
- γ) Θα την έβγαζα φωτογραφία και θα την ανέβαζα στα κοινωνικά μου δίκτυα.

Απαντήσεις:

1. α) 2. α) 3. β) 4. γ) 5. β) 6. α)

Παράρτημα 5: Βιογραφία του Χρήστου Τσιρογιάννη

Ο Χρήστος Τσιρογιάννης είναι αρχαιολόγος- ερευνητής και εμπειρογνώμονας (εγκληματολογικός αρχαιολόγος) στην διερεύνηση των διεθνών ζητημάτων αρχαιοκαπηλίας στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, επικεφαλής της Ομάδας Εργασίας για την παράνομη διακίνηση αρχαιοτήτων στην UNESCO . Ήταν Αναπληρωτής Καθηγητής και Ερευνητικός Συνεργάτης (2019-2022) στο Ινστιτούτο Προηγμένων Σπουδών του Πανεπιστημίου του Άαρχους στη Δανία, όπου διεξάγονταν έρευνα για τα διεθνή δίκτυα παράνομης διακίνησης αρχαιοτήτων.

Ο Δρ. Τσιρογιάννης σπούδασε αρχαιολογία και ιστορία της τέχνης στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Εργάστηκε για τα Ελληνικά Υπουργεία Πολιτισμού και Δικαιοσύνης από το 1994 έως το 2008, ανασκάπτοντας σε όλη την Ελλάδα και καταγράφοντας αρχαιότητες σε ιδιωτική κατοχή. Συνεργάστηκε εθελοντικά με την Ομάδα Δύναμης της Ελληνικής Αστυνομίας καθημερινά (Αύγουστος 2004 - Δεκέμβριος 2008). Ήταν μέλος της Ελληνικής Ομάδας Εργασίας που επέστρεψε ληφθείσες, λαθραίες και κλεμμένες αρχαιότητες από το Μουσείο Getty, τη συλλογή Shelby White/Leon Levy, τα εκθεσιακά χώρο Jean-David Cahn AG και άλλους. Από το 2006, ο Χρήστος αναγνωρίζει παράνομες αρχαιότητες, που απεικονίζονταν στα κατασχεθέντα αρχεία των Medici, Becchina και Symes-Michaelides, σε μουσεία, γκαλερί, δημοπρασίες και ιδιωτικές συλλογές, ενημερώνοντας τις αρμόδιες κυβερνητικές αρχές. Το 2013 κέρδισε το ετήσιο Βραβείο Προστασίας και Ασφάλειας της Ένωσης για την Έρευνα των εγκλημάτων κατά της τέχνης.

Ο Χρήστος Τσιρογιάννης υπηρέτησε επίσης, ως Ερευνητής στο Σκοτσέζικο Κέντρο για την Έρευνα στα Εγκλήματα και τη Δικαιοσύνη στο Πανεπιστήμιο της Γκλασκώβης. Ο Χρήστος απέκτησε το διδακτορικό του δίπλωμα το 2013 από το Πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ, με θέμα το διεθνές δίκτυο παράνομης εμπορίας αρχαιοτήτων, με βάση το αρχείο Robin Symes–Christos Michaelides. Είχε μια τακτική στήλη, "Νεκυία", στο περιοδικό The Journal of Art Crime (2013-2020) και έχει δημοσιεύσει διάφορες περιπτώσεις παράνομα διακινημένων αρχαιοτήτων που δεν είχαν έως τότε διερευνηθεί. Καλείται κάθε χρόνο, να διδάξει στο Τμήμα Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου του Κέιμπριτζ, στο πλαίσιο του μαθήματος του MPhil για την 'Διαχείριση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς', όπως επίσης, και σε άλλα πανεπιστήμια σε όλο τον κόσμο.

Παράρτημα 6: Αρχείο Ταφικής Στήλης

Φωτογραφία της Έλλης Κολλώκα

Είστε φίλος του Χρήστου Τσιρογιάννη, ενός Έλληνα αρχαιολόγου που μάχεται για την επαναπατρισμό των κλεμμένων αρχαιολογικών αντικειμένων στις χώρες προέλευσής τους. Χρησιμοποιήστε το αρχείο του για να τον βοηθήσετε να ανακατασκευάσει αυτήν την αποκαλυπτική ιστορία και να ολοκληρώσετε τον φάκελο που θα του βοηθήσει να επανασυνθέσει το ταξίδι αυτού του κλεμμένου αντικειμένου.

Sotheby's EST. 1744

AUCTIONS

**ΑΡΧΑΙΑ ΜΑΡΜΑΡΑ:
ΚΛΑΣΣΙΚΑ ΓΛΥΠΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΜΑΤΑ**
Πώληση στις 12 Ιουνίου 2017

Αριθμός παρτίδας 8

Ελληνική ταφική στήλη διακοσμημένη με ένα ανθέμιον

(© Angelina Giovani)

Εκτιμώμενη αξία:

Από £60,000 έως £80,000

Περιγραφή:

Άνω μέρος μιας ταφικής μαρμάρινης στήλης, διακοσμημένη με λουλουδένια μοτίβα, με μερικώς φθαρμένη επιγραφή ανδρικού ονόματος ΕΣΤΙ [ΑΙΟΣ].

Ημερομηνία: 350-340 π.Χ.

Προέλευση: Περιοχή Αττικής,
προάστια της Αθήνας.

είναι γνωστό το όνομα του τρέχοντος ιδιοκτήτη; Γιατί έχει αλλάξει ιδιοκτήτες τόσο συχνά; Γιατί ο ιστότοπος δεν αναφέρει την ακριβή προέλευσή της; Είναι παράξενο, πρέπει να διερευνήσω... Θα ζητήσω βοήθεια από τον

Προέλευση:

Αυτή η στήλη ανήκε στον κ. John Hewet τη δεκαετία του 1960, που κατοικούσε στο Kent. Αγοράστηκε ξανά στις 3 Νοεμβρίου 1980 από έναν έμπορο τέχνης στη Νέα Υόρκη, ο οποίος την πούλησε στην American Family Trust, μια εταιρεία που αποφάσισε να την δημοπρατήσει στη Sotheby's στη Νέα Υόρκη στις 10 Δεκεμβρίου 2008. Κατά τη διάρκεια αυτής της δημοπρασίας απέκτησε το τρέχον ιδιοκτήτη.

Αριστοτέλης Έρνστ,
Αναπληρωματικός Επιθεωρητής Αστυνομίας

Παρίσι, 13 Ιανουαρίου 2017

Αγαπητέ μου Χρήστο,

Μου έγραψες ότι προσπαθείς να μάθεις περισσότερα για μια στήλη που προς το παρόν δημοπρατείται στην ιστοσελίδα της Sotheby's και η ακριβής προέλευσή της σου φαίνεται ύποπτη.

Όπως γνωρίζεις, συμμετείχα σε μια μεγάλη έρευνα που διεξήχθη από τη γαλλική, ελληνική, ιταλική και ελβετική αστυνομία μεταξύ του 1995 και του 2006 κατά διάφορων εμπορών αρχαιοτήτων και έργων τέχνης. Κατά τη διάρκεια της ανασκόπησης του φακέλου ενός εξ αυτών, του *Gianfranco Bassini*, έπεσα πάνω σε ορισμένα έγγραφα που ίσως σε ενδιαφέρουν και πιθανότατα σχετίζονται με τη στήλη που ανέφερες.

Ελπίζω να μπορέσεις να εντοπίσεις την προέλευση αυτού του αντικειμένου, ώστε να μπορέσει να επιστραφεί στη χώρα προέλευσής του και να εκτίθεται σε ένα μουσείο για να το απολαύσουν όλοι. Θερμοί χαιρετισμοί,

Αριστοτέλης Έρνστ

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΙΤΑΛΙΑΣ

Φάκελος
GIANFRANCO BACCHINI

Έγγραφα που βρέθηκαν στην κατοικία του Gianfranco Bacchini κατά τη διάρκεια της αστυνομικής έφοδου:

Επιστολή του Gianfranco Bacchini προς τον έμπορο Αντόνιο Σάβικα:

Ρώμη, 12 Απριλίου 1978

Αγαπητέ μου Αντόνιο,

Μόλις απέκτησα αυτήν την υπέροχη στήλη και σου στέλνω μερικές φωτογραφίες της. Προέρχεται από μια παράνομη ανασκαφή στην Ελλάδα. Είναι ακόμα λίγο βρώμικη, με μερικά ίχνη χύματος, και έχει μερικές πρόσφατες ρωγμές που φαίνεται να προκλήθηκαν από τους άνδρες που την εξέφεραν από το έδαφος, αλλά γενικά είναι σε καλή κατάσταση.

Θα την αποκαταστήσω από έναν φίλο μου και μετά ελπίζω να την πουλήσω σε καλή τιμή.

Θα επικοινωνήσω με τον φίλο μας Γ.Ο. για να δω αν τον ενδιαφέρει, αλλά τον ξέρεις: μπορεί να την δεχτεί μόνο σε 10 χρόνια! Θα δούμε, δεν βιάζομαι...

Παρακαλώ να μεταφέρεις τους χαιρετισμούς μου στη σύζυγό σου και στα παιδιά σου.

Με εκτίμηση,

Τζιανφράνκο

Έγγραφο υπό το όνομα της Ελβετικής γκαλερί τέχνης που βρίσκεται στο Βασιλεία, και αναφέρεται σε μια συναλλαγή ανάμεσα στον Gianfranco Bacchini και έναν συγκεκριμένο George Ortaz, συλλέκτη και εμπόρο έργων τέχνης με έδρα την Ελβετία:

ANTIKE KUNST PALLADION

GIANFRANCO BACCHINI

Swiss Bank Corporation
Centralplatz
CH.4002 Basel

Κύριε George Ortaz,
Σαλέ Τσερενία,
1936, BEPBI, VS,

Βασιλεία, 30 Μαρτίου 1990

Λίστα των αντικειμένων που παραδόθηκαν στον κ. Κακαρόφ
(Αριθμός αναφοράς στο πίσω μέρος των φωτογραφιών)

1. Ανάγλυφη παλμέτα που ανήκει στον G.O.
2. Στήλη με επιγραφή που ανήκει στον G.O.
3. Ανάγλυφο με τρία μητρώα που ανήκει στον G.O.
4. 3 ανάγλυφα ενδιαφέροντος λόγω των πολλαπλών επιγραφών και επειδή δεν πωλούνται πλέον, με κόστος 35.000 ελβετικά φράγκα το 1983, τρέχον κόστος 70.000 ελβετικά φράγκα.

Ημερολόγιο του Χρήστου Τσιρογιάννη

12 Ιουνίου 2017:

Είναι η ημέρα της πώλησης της στήλης στην Sotheby's. Ένας Άγγλος δημοσιογράφος που παρακολούθησε τη δημοπρασία με κάλεσε για να με ενημερώσει ότι κάποιος την αγόρασε για 48.000 λίρες στερλίνες. Ωστόσο, παράξενο είναι ότι η Sotheby's δημοσίευσε τα αποτελέσματα όλων των πωλήσεών της για την ημέρα... εκτός από αυτήν! Είμαι πεπεισμένος ότι η Sotheby's γνωρίζει ότι η στήλη είναι κλεμμένη.

15 Ιουνίου 2017:

Μόλις έλαβα δύο απαντήσεις σε ένα γράμμα που έστειλα στις 8 Ιουνίου:

Προς την προσοχή της *Interpol*, της Ομάδας Τέχνης και Αντικειμένων της *Scotland Yard* και της ελληνικής αστυνομίας:

Κύριοι,

έχω κάθε λόγο να πιστεύω ότι ο οίκος δημοπρασιών *Sotheby's* στο Λονδίνο πρόκειται να πουλήσει μια ταφική στήλη από μια υπόθεση εμπορίας αρχαιοτήτων, στην οποία πιθανόν εμπλέκεται ένας συγκεκριμένος *Gianfranco Veschini*. Παρακαλώ κάντε ό,τι είναι δυνατόν για να διασφαλίσετε ότι η στήλη αυτή, που πιθανόν κρατείται παράνομα, θα επιστραφεί στην Ελλάδα.

Με εκτίμηση,

Χρήστος Τσιρογιάννης, αρχαιολόγος

Κύριε Τσιρογιάννη,

Μας γράψατε στις 8 Ιουνίου 2017, ενημερώνοντας μας ότι μια στήλη που προσφέρεται προς πώληση στην Sotheby's στο Λονδίνο είναι πιθανό να είναι αποτέλεσμα εμπορίας αρχαιοτήτων. Λυπούμαστε να σας ενημερώσουμε ότι, βάσει των τρεχουσών γνώσεών μας, δεν διαθέτουμε επαρκείς συγκεκριμένες αποδείξεις για να αρχίσουμε μια έρευνα. Με εκτίμηση,

Το Τμήμα Εμπορίας Αρχαιοτήτων της ελληνικής αστυνομίας

Κύριε Τσιρογιάννη,

Σύμφωνα με την επιστολή σας της 8ης Ιουνίου 2017, σας ενημερώνουμε ότι έχουμε μεταβιβάσει το αίτημά σας στο Υπουργείο Πολιτισμού, το οποίο αναλαμβάνει τώρα την εποπτεία του φακέλου σας.

Με εκτίμηση,

Το ελληνικό Τμήμα αρχαιοκαπηλίας

7 Μαΐου 2018:

Αυτό είναι αυτό που μόλις διάβασα σε ένα άρθρο των Times:

Η Sotheby's ανακοίνωσε ότι πρόσφατα έμαθε ότι η προέλευση μιας στήλης που αποκτήθηκε το 2008 ήταν ψευδής. Πεισμένη από την ειδικευμένη μονάδα της αστυνομίας του Λονδίνου για την εμπορία τέχνης και αρχαιοτήτων, η Sotheby's αποφάσισε να επιστρέψει τη στήλη στην Ελλάδα ως ένδειξη καλής θέλησης."

Μήπως τελικά η Interpol διενήργησε την έρευνα και ανάγκασε τη Sotheby's να αναγνωρίσει τα λάθη της;

27 Ιουνίου 2018:

Κλήθηκα να καταθέσω στον Ελληνικό Προξενείο στο Λονδίνο ως μέρος μιας δικαστικής έρευνας που αφορά τη στήλη...

28 Ιουνίου 2018:

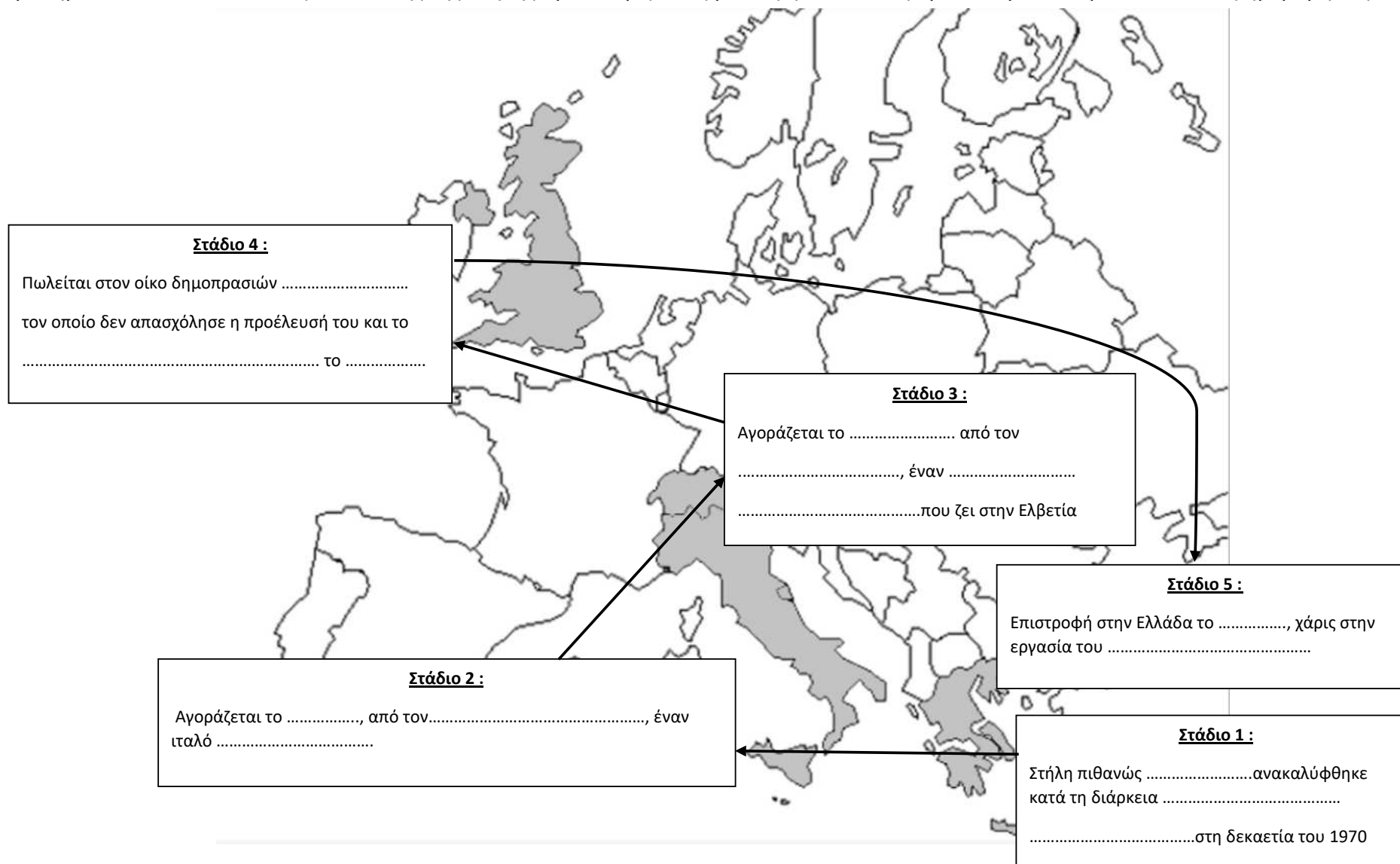
Η Scotland Yard με κάλεσε για να με ενημερώσει ότι η απόφαση έχει εκδοθεί και ότι η στήλη θα επιστραφεί στην Ελλάδα!

8 Σεπτεμβρίου 2018:

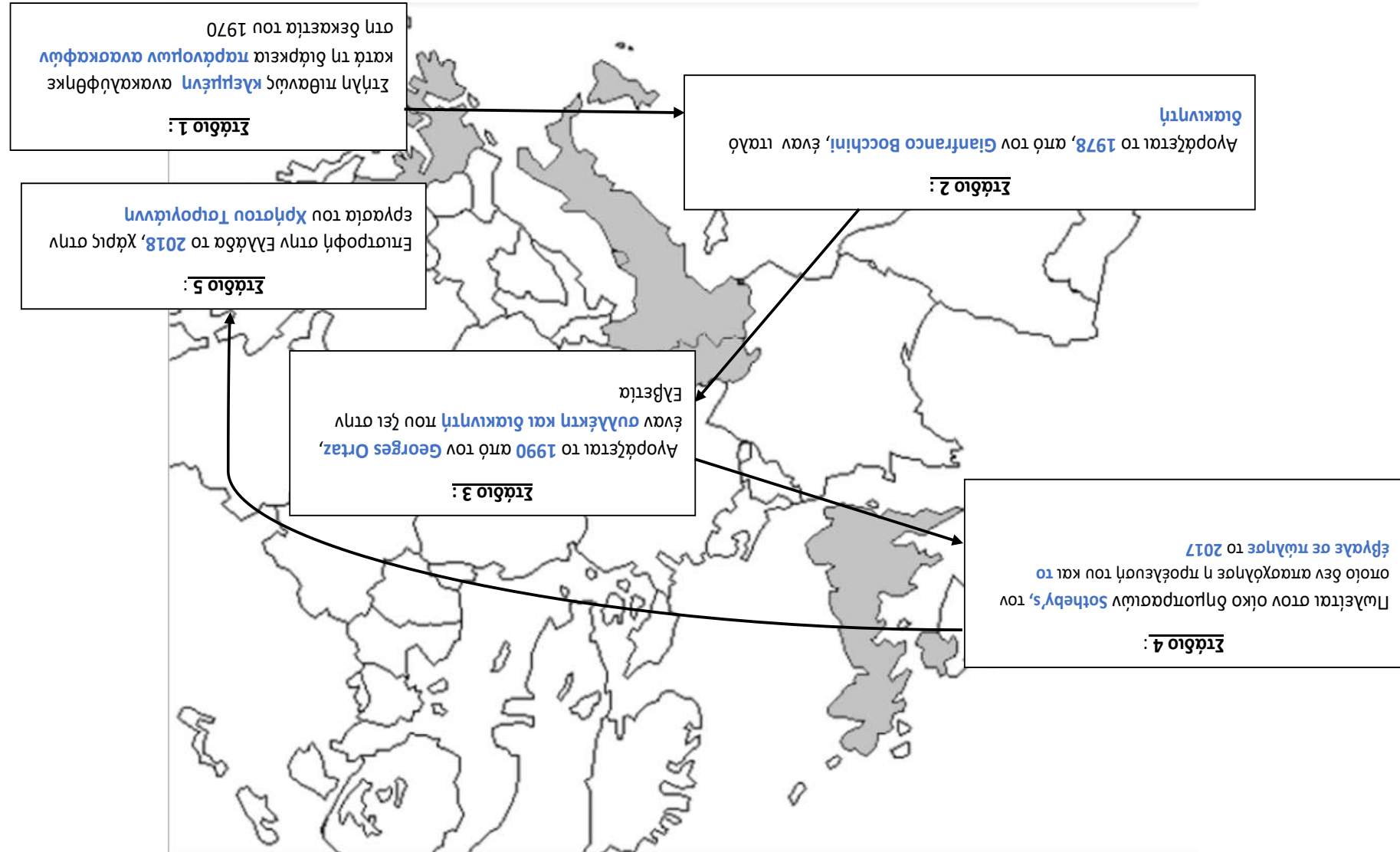
Η στήλη έφτασε επιτέλους στην Ελλάδα, στο Επιγραφικό Μουσείο της Αθήνας!!!

Παράρτημα 7: Ο μακρύς δρόμος αναζήτησης της επιτύμβιας στήλης

Συμπληρώστε τα στάδια του ταξιδιού αυτής της στήλης προσδιορίζοντας με σαφήνεια κάθε φορά, τα δρώντα πρόσωπα και τις ημερομηνίες :

Λύση:

Παράρτημα 8: Παιχνίδι μνήμης

Μια κεφαλή Βούδα αυτού του τύπου, που χρονολογείται από τον 5ο ή 6ο αιώνα, κλάπηκε από τους Ταλιμπάν από ένα μουσείο στο Αφγανιστάν κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Οι Δίκαιοι Δικαστές, του 1432, μέρος ενός τέμπλου των Ιάν και Χούμπερτ Βαν Έικ, κλάπηκαν στη Βέλγιο το 1934 και δεν βρέθηκαν ποτέ.

Η σαρκοφάγος του Ντζέντζεμανκ, του 1ου αιώνα π.Χ., κλάπηκε κατά τη διάρκεια της Αιγυπτιακής Επανάστασης του 2011, πωλήθηκε στο MET πριν επιστραφεί στην Αίγυπτο το 2019.

Η Ταμπλέτα του Γκίλγκαμες, μια άνω των 3500 ετών παλιά μεσοποταμιακή πλάκα από πηλό με σφηνοειδή γραφή, κλάπηκε στο Ιράκ κατά τη διάρκεια του πολέμου το 1991 και επιστράφηκε στη χώρα της το 2021.

Ιππότης πάνω σε άλογο που επιτίθεται, επικαλυμμένο με εμαγιέ χαλκού, 13ος - 14ος αιώνας, ανακαλύφθηκε στο Morbihan από ένα ζευγάρι που χρησιμοποιούσε ανιχνευτή μετάλλων. Παρουσιάστηκε σε έναν αντικέρ ως οικογενειακό αντικείμενο και πωλήθηκε για 3600 ευρώ. Αργότερα πωλήθηκε σε δημοπρασία με αρχική τιμή 20.000 ευρώ.

Ένα αγαλματίδιο σαν αυτό της γυναίκας με παλτό, που χρονολογείται από το 2650 - 2350 π.Χ., κλάπηκε στη Συρία κατά τη διάρκεια του πολέμου το 2014.

Χάλκινο άγαλμα ενός νεαρού από την εποχή του Νέρωνα, που ανακαλύφθηκε στον ναό του Couan, στην Νιέβρη, πωλήθηκε από έναν εμπόρο στο Μουσείο Getty, το οποίο το επέστρεψε το 2022.

Η μάσκα Τέχε Γκλα, από την Ακτή Ελεφαντοστού, αρχές του 20ού αιώνα, κλάπηκε το 2010, όταν η χώρα διαταράχθηκε από μια οικονομική κρίση. Μια σπάνια μαρτυρία για την ιστορία του λαού Wé, η απώλειά της είναι ανεκτίμητη.

Μια κεφαλή Βούδα αυτού του τύπου, που χρονολογείται από τον 5ο ή 6ο αιώνα, κλάπηκε από τους Ταλιμπάν από ένα μουσείο στο Αφγανιστάν κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Οι Δίκαιοι Δικαστές, του 1432, μέρος ενός τέμπλου των Ιάν και Χούμπερτ Βαν Έικ, κλάπηκαν στη Βέλγιο το 1934 και δεν βρέθηκαν ποτέ.

Η σαρκοφάγος του Ντζέντζεμανκ, του 1ου αιώνα π.Χ., κλάπηκε κατά τη διάρκεια της Αιγυπτιακής Επανάστασης του 2011, πωλήθηκε στο MET πριν επιστραφεί στην Αίγυπτο το 2019.

Η Ταμπλέτα του Γκίλγκαμες, μια άνω των 3500 ετών παλιά μεσοποταμιακή πλάκα από πηλό με σφηνοειδή γραφή, κλάπηκε στο Ιράκ κατά τη διάρκεια του πολέμου το 1991 και επιστράφηκε στη χώρα της το 2021.

Ιππότης πάνω σε άλογο που επιτίθεται, επικαλυμμένο με εμαγιέ χαλκού, 13ος - 14ος αιώνας, ανακαλύφθηκε στο Morbihan από ένα ζευγάρι που χρησιμοποιούσε ανιχνευτή μετάλλων. Παρουσιάστηκε σε έναν αντικέρ ως οικογενειακό αντικείμενο και πωλήθηκε για 3600 ευρώ. Αργότερα πωλήθηκε σε δημοπρασία με αρχική τιμή 20.000 ευρώ.

Ένα αγαλματίδιο σαν αυτό της γυναίκας με παλτό, που χρονολογείται από το 2650 - 2350 π.Χ., κλάπηκε στη Συρία κατά τη διάρκεια του πολέμου το 2014.

Χάλκινο άγαλμα ενός νεαρού από την εποχή του Νέρωνα, που ανακαλύφθηκε στον ναό του Couban, στην Νιέβρη, πωλήθηκε από έναν εμπόρο στο Μουσείο Getty, το οποίο το επέστρεψε το 2022.

Η μάσκα Τέχε Γκλα, από την Ακτιή Ελεφαντοστού, αρχές του 20ού αιώνα, κλάπηκε το 2010, όταν η χώρα διαταράχθηκε από μια οικονομική κρίση. Μια σπάνια μαρτυρία για την ιστορία του λαού Wé, η απώλειά της είναι ανεκτίμητη.

Το Κονσέρτο, πίνακας του Jan Vermeer περί το 1665, κλάπηκε το 1990 από το Μουσείο Gardner στο Μπόστον, πιθανότατα από μια μαφιόζικη οικογένεια.

Προκολομβιανό ανθρωπομορφικό αγγείο από την Ciénega, μεταξύ του 2000 και 700 π.Χ., επεστράφη από την Αργεντινή στην Κολομβία στις αρχές του 21ου αιώνα.

Κινεζικές χάλκινες κεφαλές λαγού και αρουραίου, από την εποχή του αυτοκράτορα Qianlong (1736-1795), κλάπηκαν κατά την λεηλασία του Καλοκαιρινού Παλατιού στο Πεκίνο από τις γαλλοβρετανικές δυνάμεις το 1860.

Ο Κρατήρας του Σαρπεδώνα από τον Ευρηγόσιος, περίπου το 515 π.Χ., ανεύρηθη από ληστές κοντά στο Cerveteri στην Ιταλία, πωλήθηκε παράνομα στο Μουσείο MET και επεστράφη στην Ιταλία το 2006.

Αυτή η χάλκινη κεφαλή χρονολογείται από τον 14ο αιώνα και προέρχεται από την αρχαία πόλη του Ife στη Νιγηρία. Κλάπηκε από ένα μουσείο το 1987.

Αυτό το άγαλμα του 10ου αιώνα κλάπηκε από ένα ναό στην Καμπότζη. Απεικονίζει το Θεό Σκάντα να καβαλά ένα παγώνι.

Αυτός ο χάλκινος πετεινός, που χρονολογείται από τον 17ο αιώνα, προέρχεται από τη Νιγηρία. Κλάπηκε από το βρετανικό στρατό κατά την περίοδο της αποικιοκρατίας και προσφέρθηκε σε ένα κολέγιο στο Κέιμπριτζ.

Αυτή η στήλη των Μάγια κλάπηκε στο Μεξικό κατά τον 19ο αιώνα, κατά τη διάρκεια μιας ανασκαφής, για να πωληθεί σε συλλέκτες.

Το Κονσέρτο, πίνακας του Jan Vermeer περί το 1665, κλάπηκε το 1990 από το Μουσείο Gardner στο Μπόστον, πιθανότατα από μια μαφιόζικη οικογένεια.

Προκολομβιανό ανθρωπομορφικό αγγείο από την Σιέπασα, μεταξύ του 2000 και 700 π.Χ., επεστράφη από την Αργεντινή στην Κολομβία στις αρχές του 21ου αιώνα.

Κινεζικές χάλκινες κεφαλές λαγού και αρουραίου, από την εποχή του αυτοκράτορα Qianlong (1736-1795), κλάπηκαν κατά την λεηλασία του Καλοκαιρινού Παλατιού στο Πεκίνο από τις γαλλοβρετανικές δυνάμεις το 1860.

Ο Κρατήρας του Σαρπεδώνα από τον Ευρηγόσιος, περίπου το 515 π.Χ., ανεσύρθη από ληστές κοντά στο Cerveteri στην Ιταλία, πωλήθηκε παράνομα στο Μουσείο MET και επεστράφη στην Ιταλία το 2006.

Αυτή η χάλκινη κεφαλή χρονολογείται από τον 14ο αιώνα και προέρχεται από την αρχαία πόλη του Ife στη Νιγηρία. Κλάπηκε από ένα μουσείο το 1987.

Αυτό το άγαλμα του 10ου αιώνα κλάπηκε από ένα ναό στην Καμπότζη. Απεικονίζει το Θεό Σκάντα να καβαλά ένα παγώνι.

Αυτός ο χάλκινος πετεινός, που χρονολογείται από τον 17ο αιώνα, προέρχεται από τη Νιγηρία. Κλάπηκε από το βρετανικό στρατό κατά την περίοδο της αποικιοκρατίας και προσφέρθηκε σε ένα κολέγιο στο Κέιμπριτζ.

Αυτή η στήλη των Μάγια κλάπηκε στο Μεξικό κατά τον 19ο αιώνα, κατά τη διάρκεια μιας ανασκαφής, για να πωληθεί σε συλλέκτες.

Παράρτημα 9: Πίνακας και παγκόσμιος χάρτης

	Όνομα Ερευνητής/Ερευνήτρια	Αντικείμενο	Εποχή	Τόπος Προέλευσης	Λεπτομέρειες Κλοπής
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					

Εμπορία Πολιτιστικών Αγαθών Παγκοσμίως - Τοποθετώ ένα κόκκινο σημείο στον τόπο προέλευσης κάθε κλεμμένου αντικειμένου και γράφω το αντίστοιχο αριθμό αντικειμένου. Όταν γνωρίζω την τρέχουσα του τοποθεσία, τοποθετώ ένα μπλε σημείο σε εκείνη την τοποθεσία.

Παράρτημα 10: Χάρτης μυαλού που θα δημιουργηθεί με τους μαθητές μετά το παιχνίδι μνήμης

